

Altzako Historia Mintegia

“ITANI”, HERRERAKO KRONISTA (1932-1933)

Altzako kronika zaharretan arakatuz, tarteka, harribitxiren batekin topo egiten dugu. Harribitxi horietako bat “El Día” egunkariarekin etorri da, 1932 eta 1933 urte bitartean. Urte horietan, Herreratik idatzita eta “Itani” izengoitiaz sinatutako kronikekin topo egin dugu. “Itani” izengoitiaren atzean zein zegoen ez dakigu eta agian ez dugu jakiteko modurik izango, baina Herrerako kronikariak badauka halako kazetari-sena, garaiko besteengan ikusten ez dena.

Bere kroniketan maiz agertzen dira abertzaletasunaren giroko gaiak, elizari buruzkoak, antzerkia, pilota partidak, ezkontzak, heriotzak, jaiak, politika, kirola eta bestelako gertakizunak. Aipagarriak dira, besteak beste, 1933. urteko bi kronika oso ezagunak diren argazkiekin lotura dauzkatenak: “Ekaitz kaltegarria”, San Luis plazan izandako uholdeen gainean, eta “Ermanuari omenaldia”. “Itani”-ren kroniken bitartez gertutik bizi dezakegu garai hartako giroa.

El Día, 1932-07-20

Itani

—Ikusi dedanien erri ontatik «Mendigoizale Eutzi» asi dala zer edo zer idazten, nik ere erabaki det, aĩn ondo ez egiñ arren, zer edo zer jartzia, ta zuk ere jarraituaz, onela izango gera bi, besten bat agertu arte.

Emakume Abertzale Batza

Emakume batzuek nigana etorri dira galdetuz zertan dagon beren Emakume Abertzale Batza, bada esan didatenez zorutzen daude Jel alde lan egiten asteko. Lan au bere gaiñ artu dutenak aien galderari erantzun bezaiote.

Euzko Etxea

Gure buru diranen aginduak jarraituaz eta beste Batzokitan bezela, emen ere iriki degu Naparra eta Araba'n alde arpidea, eta orregatik abertzale geranak ezin gindezke geratu aldezakeguna eman gabe. Lenbailen ematia obe izango da, bada danok dakigun bezela Iñaki Deuna'ren egunian itxitzen da arpide au.

Agrupación Cultural Católica

Izen onekin iriki da erri ontan bazkun bat; eta asi da itzaldi batzuk ematen. Eta oyetara jun diran batzueri aitu diet, emendik aurrera egingo diran itz-adi geyenak euzkeraz izango dirala, eta au poz aundiyakin ikusten det bada orrera juaten diran geyenak euskaldun osoak dira, eta erderaz ondo ulertzen ez dutenak.

Ondarrabi'ra

Iñoiz ikusi eztan bezelako gozua dago erri ontako mendigoizale eta abertzale artian, datorren igandian erri ontan Emakume Abertzale Batza eta Mendigoizale askundia eta Euzko Etxea'ren urte betetziagatik egingo dira jayetara juateko eta orregatik onena izango litzake Batzoki'ra agertzia, goizetik, oñez jua nai degunak, ze ordutan atera eta nolaz jua alkar artzeko.

Agur eta urrenarte.

El Día, 1932-08-04

Itani

—Oraindala amabost egun zer edo zer ipiñi nuen izparringi edo periodiku ontan, eta zai negon, orduan esan bezala, «Mendigoizale Eutzi»k edo besten batek idaztia edo eskribitutzia bitartean. Baña nere itxaropena ez da bete eta berriz ere, naiz gaizki, banua Luzear'en baimenakin leku piskat betetzera.

Mez berria

Errikoseme gaste Zugasti Iriondo'tar Jon'ek eman du bere lendabiziko meza, Iñaki Deuna'ren egunian, Altza'ko San Marzial elizan. Notintza edo jendia asko izandu zan.

Zorionak apaiz berriarai eta bere sendi edo familiari.

Oso Jaupa ederra izandu zan, bañan tamalgarriya, bukaeran gertatu zana, bada Deun Iñaki'ren eguna izanikan, bere Ereserkia abestu gabe gelditzia. ¿Gertatu alda olakorik, oraiñ arte Euzkadi'n?

¿Eta zergatikan Altza'n? ¿Zeñek agintzen du elizan? ¿Bikayuak ez ote zuan nai ori abestutzia? Au galerazi zuenari ez litzayoke gaizki etorriko Donosti'ko Santa Maria'ko elizan egun ontako Jaupa nagusian izatia.

Pelota partidua

Jauna nagusi onen ondorian jokatu zuten pelota partidu bikaña. Oso larri irabazi zuen Berra eta Segundok, bada galdu zutenak geratu ziran 21'an 22'ra zan partiduan.

Onen bukaeran pelota tokian, Altza'ko erriyak bere naya azalduaz abestu zun Iñaki Deuna'ren jayak ospatzeko. Donosti'ko Eusko Etxea'k erabaki zuan bezela, Altza'ko erriyan izandu ziran arratsaldian eusko jai politak. Oso ondo igaro gendun, bada bildu zan gazte ugari bere alaitasun azalduaz illunabarrarte. Bi ezpatadantzari talde ere dantzatu ziran.

Gaurko naikua degu, eta urrenarte.

El Día, 1932-09-25

Itani

Ikusirik beste iñor ez dala agertzen erri ontatik, eta naiz ezagutu nere txerotasuna euskal orri ontan idazteko, banua berriz ere erri ontako berri batzuek jartzera. Bañan lenago nai diyet ezan «Mendigoizale Eutzi»ri, ta «Noizik beiñ»eri, ezantzeko daukaten loaletasun ortatik, eta berak ere zer edo zer idazteko, bada nik baño obeto egin egiñik ez daukate, ez da zalla ta.

Ernani'ra

Danok dakigun bezela datorren igandian dira erri ortako Emakume Abertzale Batza, Mendigoizale ta Gaztetxu'ren ikurriñaren onespének eta zer esanik ez dago nolako zaletasuna dagon emengo abertzalearen artian gure anai-arreba ernaniarrangana juateko. Mendigoizaliak beren alaitasunarekin goizetik, eta arratsaldian ere, oste edo jendia ugari juango da noski, egun on bat igarotzeko asmoarekin.

E.A.B.

Emengo emakumiak ere beste errietakuak bezela, egin dute bere Batza, ta da-kitenez, 100'etik gora bildubak omen dira. Ez da aziera txarra. Zuek gauza bat go-goz artu ezkeru ez da arritzekua ori baño gauz aundiaguak ere ondo egitia.

Batzoki berriya

Ibarbia'n etxe azpiyan, Batzoki eder ta polita bere antzerki, «ambigu» ta guz-ti, antolatzen ari dira emengo abertzaliak, lan danak egiñaz bertako bazkidiak, naiz erri ontako «españolistari», bai ezkertarrari, eta eskubitarrari, tripako miñ egin.

Espetxetik etxera

Donostia'ko Ondarretako espetxe edo kartzelien 28 egun igaro ondorian, jua-dan igandian etxeratu dira Elozegi'tar Imanol, eta Elizalde'tar Sebasten, abertzale jatorrak.

Asko poztutzen naiz.

El Día, 1932-09-29

Itani

Luistarrak

Erretore jaunak deia eginda zeukan bezela, jua dan igandian, 6'tako meza on-dorian, izandu zuten Errera'ko luistarrak bere batzarra, eta bertan izendatu zuten Batzorde berriya, onela da:

Lendakari edo presidente: Maritxalar'tar Iñaki.

Lendakari ordezkoa: Landa'tar Pantzeska.

Idazkariya edo secretario: Sarasola'tar Anjel, ta

Diruzaya edo tesorero: Erdabide'tar Jagoba.

Itxaropena badegu mutil ontan, beren aurrekuak bezela, ondo beteko dituzte-la beren eginbearrak.

Eskontzeko asmuakin

Alta'ko abertzale jatorra dan Alkiza'tar Shanti, bere «despedida de soltero» jaiat-zeko, bildu zan jua dan igandian, bere lagunarekin «Martillu» ta «Tomas enea»ko erari etxetan, bada 100'dik gora ziran.

Bere bizimodu berriya irixten zayonian, ondo izatia opa diyogu.

Ernani'n

Beste erriyetako zabalkundetari bezela, Ernani'n ere izandu dirade emengo aber-tzaliak. Mendigoizaliak goizetik jua ziran, eta naiz oso egun ona igaro, pena bat

bakarra ekarri zuten: ez jakitia bazkariya «aparte» zala mendigoizalientzat, bada ori jakiñ ezker oso gustora bazkalduko omen zuten beren beste erriyetako anayarekin batian, eta beren «sakela»rik gabe, bidian ibiltzia aurreratuko omen zuten.

Arratsaldian ere, naiz ez denborak asko lagundu, emendik oste edo jende asko izantzan, eta danak an aditutako itzaldi ederrakin oso pozturik etorriyak dira.

Pasai Deun Kepa'ra

Datorren igandian mariñel jatorrak eta arraunkalari trebearen erriyan eratu dituzten jayetara, beste erritara bezela, edo geyo zergatik oso gertun dagon, erantzungo degu emengo abertzaliak, eta itxaro degu emen ere egun on bat igarotzia beste olako jayak antolatzen dituzten erritan bezela.

El Día, 1932-10-08

Itani

Deun Mikel'en eguna

Oso ederki ospatua izandu da erri ontan, Euzkadiko zaindariaren eguna. Len-dabiziko aldiz ikusi da Errera'ko etxalde ontan gure eusko ikurriña, eta orregatik gure biyotzak alaitu.

Goizian Euzko Etxea'k eratuta zeukan sei terditako mez ondorian, izandu zan Batzokiyaren eta E.A.B.'ko gelaren bedeinkaziyua, eta bai mezetan eta bai bedeinkaziyuan emakume ta gizaseme asko bildu zan.

Illuntzan bildu giñan Batzokiyari, 40 bat bazkide afaltzen eta zurruputuna eta egazti oso ondo jarriyak jan, eta sagardo eta ardo goxuak eran ondorean, sortu ziraden bertan bertsolariyak eta baita antzerki edo teatrua egiteko gogua zutenak ere, eta oyeri aditu eta abesti aberkoyak abestuaz bukatu gendun umore onian alkarte au. Oso illuntza ederra igaro gendun alkartasun ederrian, eta asko postuko giñake berriz ere olako bat eratzia.

Udal berriya

Gobernadorian agindua betiaz Altza'ko udal edo ayuntamentuko «Comisión Gestora»ko izendatu ziranak beren demokraziya azalduaz egin dirade erriko agintariyak, eta berak diyotenez oraiñ ondo jarriko omen dute Altza'ko erriya. Ikusiko degu.

Pasai Deun Kepa'n

Agindua gendun bezela eta gure iganderoko oiturari jarraituaz, izandu gera gure aldameneko erri ontan egin diraden jai aberkoyetan, eta beste olako jayak egin izandu diraden erritan bezela emen ere egun alai bat igaro gendun.

Irun'era

Gipuzko Idazkaritza esaten ari zaiguna eta Mendigoizale Batzak agindu diguna bete biarra degu datorren igandian. Gañera gogoratuaz aurtengo azkeneko itzal-diyak eta jai aberkoyak dirala eta ze erriyan egiten diraden indar geyokin erantzun biarra degu. Onelaz, mendigoizaleak goizetik eta gañerako abertzale danok atsaldian, jua gaitezen gure anai irundarrak besarkatzea, areriyolari abertzaletasuna indarra erakutsiz.

El Día, 1932-11-12

Itani

Aspaldi ontan «El Día» gabe egon ondoren berriz ere argitaratu zaigu izparringi maite au, eta lengo oituran banua, emengo berri batzuk jartzera.

«Txorikume»ri

Irakurri nuben «Euzkadi»n zuk idatzitakua eta asko eskertzen det zure agurra. Artu zazu zuk neria. Eskeintzen dezu zure laguntasuna abertzaletasunaren alde, eta asko poztuko naiz jarraitzen badezu asitako bidean.

Ez zazula egin batek baño geyagok egin dutena: bein idatzi, alpertu, eta geyago ez.

Batzokian

Errera'ko Euzko Etxea asko ari da euskeraren alde eta lenengo aldiz, Batzokiyan antolatuta dagon antzerki tokiyan jendez beteta, lezotarrak oso ederki antzestu zuten «Ongillearen saria» eta «Guzik gaxo» eta oso txalotuak izan ziran.

Bañan bertan ere antzeslari gogokuak ere badirala ta, datorren igandean (naiz illak 13 izan, orrek ez dituzte ikaratzen) arratsaldeko bostetan berak egingo dute: «Gixatxarra» eta «Aterako gera».

Jendiaren artian, zer esanik ez dago zaletasun aundiya dago bertakuak ikusteko antzerki lanetan. Orregatik erregutzen zaie, dei edo inbitaziyuen billa lenbailen agertzeko Batzokira.

El Día, 1932-11-19

Itani

Antzerki jayak

Juan dan igandian izan gendun gure Euzko Etxea'k eratuta, antzerki jai eder bat. Eta gure poz aundiyagotzat Errera bertakuak antzeslari zirala.

Egin zuten lenengo aldiz «Gixatxarra» (emakumeak bakarrik), eta oyen tartian bertsolari bikañ bati entzuteko poza izan gendun.

Danak, iñor alde batera utzi gabe, oso ederki, iñork uste baño obeto egin zuten, eta beragatik oso txalotuak izandu ziran bertan zan jendiagatik. Eta jendez Batzoki dana bete zan.

Izanez au lendabiziko aldia antzerki-toki batera azaltzen zirala eta ikusiyaz zeñen ederki egin zuten, itxaropen aundiya degu berakin, eta dakitenez berrizko ere asi omen dira ikasten beste batzuk ere. Asko poztutzen naiz, eta jarraitu bide ontan, euskeraren onerako, naiko biartuba dago ta gure txoko ontan.

Ezagutuaz zeñen alai bazkide guztiyak ikusten duten jai abek, Errera'ko Euzko Etxea'k datorren igandian berriz izateko moldatu da, eta lezotarrak, len aiñ ederki egin zutenak antzeztuko dute bi ateraldiko «Bost urtian» eta ateraldi bateko «Joxe Gergorio eta Mai Piliparen ezkontza erabakia».

Oporketa

Badaramate bigarren astia, emengo «metalurjiko»ak opor edo «uelga»n eta langillien beso indartsu oyek beren tokiyan aitu biarrian ikusten ditugu eguzkiya artuaz kalia ez dakigu noiz arte. Eta beti bezela, kulpak batek edo bestiak izan, patzen dubena langillia.

Apaiz aldaketa

Erri ontan ainbeste adiskide egin zun don Sekundino apaiz jaunak, Donosti'runtz alde egin digu. Bere toki berriyan ondo izatia opa diyogu.

Bere orde z etorri zaigu, «errikoxemea» dan don Juan Kasares.

Agur, eta urrenarte.

El Día, 1932-11-24

Itani

Batzoki'ko berriyak

Adituaz emengo bazkide askoren eskatua, eta ezagutuaz arrazoiskoa dala (¿nola ez?) Batzokiyan jarri dute erari-toki eder bat, eta bertako «serbiziya» nolakua dan adierazitzeko naikua da Landa Jaunan gaiñ dagola esatia.

Antzerki jai

Azkeneko igande ontan ere izan degu antzerki jai eder bat, lezotarrak antzez-lari ziran; antzestiaz «Bost urtian» eta «Joxe Gergorio eta Mai Piliparen ezkontza erabakia», eta zer esanik ez dago, beti bezela oso ederki egin zutela. Emengo jendiak, eusko jaiak nola poztutzen duten, Batzokiya dana bete zuten, eta dakitenez badago gogua berriz ere olako egunak pasatzeko.

Eta nola ikusi giñutzen Errera bertakuak ere yauyak dirala lan onetarako, zaletasun aundiya dago berriz ere berak ikusteko.

Arren, Eusko Etxea'ko agintariak jarraitu bide ontan, ori da nere iduriyaz beintzat, euskeraren aldeko biderik onenetakua.

Irakaslea'ren urte betetzia

Arana Goiti'tar Sabin'en 29 garren urte betetzia izanez datorren ostiralian, illak 25, egun ortako Errera'ko Euzko Etxeak eratu du jaupa edo meza ixil bat, eta izango da goizeko 6 1/2'tan, San Luis'ko elizan.

Beraz dei dagoit abertzale guztiari azaldu ditezela ordu ortan elizara

El Día, 1933-01-12

Itani

Azken bi illabete otan, euskal orri ontan, ez degu Errera'ko berririk izan (naiz nik bi aldiz bialdu, ez dira agertu) eta ikusirik beste erri ontako danak lo darella (nola eta etzayen gertatu neri bezela), banua berriz ere neronek ekitea, ia gero «Mendi-goizale Eutzi»k, «Noizik bein»ek, «Txorik» edo besten batek jarraitzen duben. Zuek bakoitzak bein idaztiarekin etzazutela uste naikua danik, eta ia emendik aurrera geyotan egiten dezuten, nik baño obeto eziñik ez dezute da.

Antzerki jaiak

Denbora ontan, antzerki jaiak iya igandero izandu ditugu bertakuak egiñak.

Urte oni asiera eman zizayon Pasai Sanpedrotarrak antzestuaz oso yayo eta ego-ki «Amets goxuak» eta «Bernaiñoren larriyak», izanaz beragatik asko txalotuak. Adieraziya zegon bezela bertan bildu zan dirua, izandu zan emengo euzko langille lanik gabe darenantzat, eta jokallu batzuk emateko Euzko Etxea'ko eta E.A.B.'ko bazkidearen umeari.

Umeari jostallu emate au izandu da azkeneko igande ontan. Asiera izandu zun arratsaldeko 4'tan, bertako umetxuak egiñaz «Etxe poxpola» eta «Popatxuak nanan», eta Ernani'ko iru txistulari txikiak txistu jo aldi batzukin, ain ederki askori esan arazi diyotelaz, ez da Errera'n oraindik ikusi ainbeste graziyakin jai alditxorik egiten.

Ondorian izandu zan umiaren jostallu ematia, eta danak pozez beterik artu zizutzen bere jostalluak, eta oso alaitsu alkarri erakusten ziyoten.

Datorren iganderako ari dira bertako gustiak ikasten «Arantza» (emakume eta gizasemezkoa bi ataletan), eta gañera «Ixkiña Mutriku'n» izena dun bakarrikzke- ta egingo du bertako gazte batek.

Ezpata-dantza

Euzko Etxea'k dei egiten die bazkideari, ezpatadantza ikasi nai dutenari, ager- tu ditezela aste ontan batzokira beren izenak ematera, bada datorren astelenian, illak 10'tik aurrera etorriko da donostiar bat erakustera.

Badakizute ba gaztiak, gure ezpata-dantza, ariñ eta polita ikasi nai dezutenak, datorren astelenian agertu batzokira.

Ezkontza

Aste ontan ezkontzen da Galarraga'tar Andoni, abertzale zintzo eta bertsolari trebea, emengo neska eder batekin.

Zorionak, eta bizimodu berrian ondo izatia desio dizuet.

El Día, 1933-01-27

Itani

Batzokiko berriyak

Adieraziya zegon bezela, juan dan ostegunian illak 19, izandu zan urte-bete- tetzeko batzarra.

Bertan esan zan juan dan urtean Errera'ko Eusko Etxea'ren lenengo urtea, zer egin zan, eta baita ere diruaren jun etorriyak, bazkide guziyaren baimenakin iku- siyaz gauz abek guziyak.

Onen ondoren izendatu ziraden batzarkide berriyak onela:

Lendakari: Muxika'tar Balendin.

Lendakari-ordezkoa: Beretarbide'tar Joseba Imanol.

Idazkari: Endabide'tar Jagoba.

Diruzai: Alkiza'tar Koldobika.

Batzarkideak: Gurrutxaga'tar Prudentzio; Galarraga'tar Andoni, Imaz'tar Joseba ta Arzak'tar Jon.

Nere agurrik zutsuena artu zazute, eta itxaro degu zubengandik, lana ugari egin- go dezutela Jel alde, zuben aurrekoak bezela, zeñentzako ditugun ezkerrik onenak.

Antzerki jaiak

Azkeneko jai aldia izan gendun juan dan igandian zortzi oso iaio eta egoki

botiaz «Arantza» eta «Ixkiña Mutriku'n» bakarrizketa, eta antzeslariyak asko txalotuak izandu ziran, batez ere ainbeste par egin azi zigun bakarrizketa au egin zuenak.

Juan dan astian, irakurri nubenian izparringi (periodiko) onetan bertan «Naparra»k idatzitakoa eta ondo irudituas bertan eskatzen zubena, au da, berriz ere antzestutzia len ainbeste par egin azi eta ainbeste gustatu ziraden «Aterako gera» eta «Aldiz, aldiz» galdetu niyon antzeslariyen buru egiten dubenari, ia bete zeiken jendiari gogo au, eta erantzun dit:

«Gusto guziyakin, bada guk gaude jendiaren gustua egiteko eta orregatik egiten ditugu jaitxo abek. Orrelaz, jarri zenakezuke datorren igandian, Jaunak lagun, botako dirala bi antzerki oyek 'a petición del público' arratsaldeko 5'tan».

Ara bada, zuk esandakoa jarri, eta erreratarrak badakizute: datorren igandian, zuek eskatutakoa ikusiko dezute.

Madrid aldian

Oso pozikan irakurri degu izparringietan emengo bertsolari jatorra dan, Gallarraga'tar Andoni'k, Madrid'en, orain egun batzuetako arkitzen dana, ango «Hogar Vasco»n azaldu duan trebetasuna bertsuetan.

Zorionak beragatik eta jarraitu ekindako bide ortan.

El Día, 1933-02-09

Itani

Antzerki jaiak

Juan dan igandian zortzi, izandu zan Errera'ko Eusko Etxea'ko batzokiyan, antzerki jai-aldi bat, emengo antzeslariyak antzestuaz: «Aterako gera», «Aldiz, aldiz» eta «Praixku» bakarrizketa polita. Zer bota zutenen izenak ikustea besterik ez dago, jendiak nola par egin zuen jakiteko.

Urrengo jai-aldirako «Iziartxo» bi ateraldiko antzerki polita ikasten ari dira. Beste erriyetan eginda zenbat gustatu dan ikusita, itxaropena izateko emen ere ala izandoda dala.

Korrikalariyak

Urtero bezela, «Herrera Sport»ek egokitututa izandu degu, Juan dan igande goizean, korrika laisterka. Egualdi ederrakin jende asko bildu zan ikustera, eta oso laisterka ederra egin ondoren, bere trebetasuna azalduaz, Zialzeta donostiarrak irabazi zuban. Naiz emengo jendiak gogo aundiya izan bertako korrikalari dan Egaña ikusteko, ezin izandu zan, arazo ortako agintariyak debekatu ziyotelako.

Eriotza

Juan dan astelenian Jaunaren besoetan il da, bere 68'gn. urtean, Sein Lekuona'tar Rosa. G.B.

Bere seme Martin, Pasai Zabaleko Uri Buru'ko Lendakari danari, eta batez ere bere alaba Maria'ri, Errera'ko Emakume Abertzale Batza'ko Lendakari danari, la-guntzen diyet atzekabian.

El Día, 1933-02-25

Itani

Antzerki jaia

Juan dan igandian ere, bertako gaztiak eginda izandu gendun antzerki jai ederra. Orain arte egin dituztenak oso ondo egiñak izan badira ere, azkeneko au beste guztiak baño obetoago izandu da. Bai antzerkiya «Iziartxo» polita zalako, eta bai antzezlariyak ere geyago sayatuaz edo arrera geyago artuaz ederkiyago egin dutelako. Beraz, bertan izandu zan jendia, Batzoki dana beteze aña, oso pozturik aterra ziran ezagutuaz Errera'ko antzeslariyen trebetasuna.

Egin-biar zutena, eta egin zutenaren izenak abek dira:

«Iziartxo», Agirrezabalaga'tar Floren; «Joxepa», Erdabide'tar Asun; «Xabier», Berra'tar Anselma; «Mikel», Erdabide'tar Jakoba; «Apaiz jauna», Kortajarena'tar Andoni; «Patxi», Etxarri'tar Joseba; «Gorgorio», Landa'tar Pantzeska; «Silberi», Olai-zola'tar Kauldi; eta «Mutil bat» Garin'dar Felipe.

Beste asko artu dituzutenetzaz gañera artu zazute nere zorionik beroena.

Jarraitu bide ontan, euskeraren aldeko biderik onenetakoa da ta.

«Mus» eta «tute»ko txapelketak

Astearte ontan asi dira Errera'ko Eusko Etxea'ko bazkideen artean txapelketa edo «campeonato» oyek eta beragatik gizaseme ugari biltzen da Batzokiyan jokaldi oyen gora berak ikusi nayan. Amalau binako edo «pareja» badira musian, eta zazpi tutian. Zeintzuk txapeldun izango diran ez da errexa asmatzen, bada jokalaria danak onak dira, eta danak sayatzen dira irabazten.

Ezpata-dantza

Gaztiak ere ari dira euskotar dantza ariñ, trebe ta alaigarri au ikasten. Astian iru aldiz izaten dituzten beren ensayuak, donostiar ezpatadantzari bat erakusle dutela. Denbora gutxi barru bi talde antolatuko dira.

Eskerrak

Beretarvide'tar Joseba Imanol'ek esan dit bere ordetik eskerrak emateko bere

ama zanaren «kanposantura» gorputza eramatia, eta bere animaren alde elizako eginkizunetan izandu ziran guztiari. Ara zuk esandakua egin.

Uri Buru Batza

Datorren igandian, illak 26, goizeko 11'tan izango da Altza'ko Uri Buru berriya izendatzeko batzarra, Errera'ko Batzokiyan.

Nolaz au dan abertzale danari dagokiyen garrantzizko gauza, danak biarrian gera bertan izateko.

El Día, 1933-03-08

Itani

Uri Buru Batza

Juan dan igandian zortzi, Otsailla'ren 26'an, izan gendun Errera'ko Batzokiyan, Altza'ko Uri Buru berriya izendatzeko batzarra, eta bertan izendatu ziran:

Lendakari: Alkiza'tar Joseba.

Idazkari: Elizalde'tar Sebasten.

Diruzai: Landa'tar Paul.

Itxaro degu ogandik, beren aurrekuak bezela, ondo beteko dutela beren eginberrak Jaungoikua eta Lege Zarra'ren aldez.

Antzerki jaia

Jarraituaz aurtengo neguko oiturari, Errera'ko Eusko Etxea'k eratuta, Batzokiyan izan zan jua dan igandian ere, jai aldi bat.

Bertan antzestu zuten emengo antzslari trebe ta yayoak oso parregille diran bi antzerki, izena dutenak «Zanpantzar» (iñauterien gaiñ) eta «¿Bañan, zein naiz ni?». Jendiak egin zun naiko par, eta oso alaitsu atera zan olako atzalde ederra pasata.

«Mus» eta «tute»ko txapelketak

Illuntzatan, jendia ugari bilduaz, Errera'ko Batzokiyan, ari dira jokutzen bi txapelketa abek. Irabazteko asmo zuten batzuek ikusten ditugu atzera xamar darella. Jokaldi abetan naiz gaztiak alegindu, oraindik ez dare zarrari txapelduntasuna irabazteko aña jokuan egiñak, bañan alaz guztiz ere bada binako edo pareja gazte bat naiko larri erabiltzen dutenak joku oyetako jaintxoari, bada mus'ian lau bation aurretik dijuaztenen artian dare, eta tuti'an ere aurrenik. Ikusiko degu azkenian zeintzuk izaten diran txapelketa aben irabazleak edo kanpeoyak.

Bergara aldera

Nolaz Altza'ko Udal edo Ayuntamentuan zegon Erdabide'tar Fernando jauna,

izendatu duten Elgeta'ko idazkari edo sekretario, bere sendiyakin Juan zaigu Bergara'ra bizitzera.

Asko sentitu degu erri ontatik aldentutzera, batez ere bi alabak Axun ta Pilar, emakume abertzaleak eta antzeslari trebeak.

Ondo bizi.

Euskera'ren alde

Azkeneko egun abetan, ikusten ari gera, nola Sotos eta Martinez eta beren antzekoak, ari dira zayatzen gure euskera maitearen alde. Ez zazutela uste ez naizela egiyetan ari.

—Juan dan igandian Donostia'n Ondarreta'ko espetxian gertatu zanaren ondorian, euskaldun bat baño geyori entzun diyet mota klase ontako itzak: «Orain arte asko zayatu ez banak ere euskera egiten emendik aurrera aleginduko nak».

Eskerrik asko, Sotos eta Martinez jaunak, oraindik lo somorruan zegon jendia esnatu dezutelako.

El Día, 1933-03-19

Itani

Itzaldi abertzalea

Iragarrita zegon bezela, Gipuzko Idazkaritza'k eratuta izan degun Juan dan ostegunian, Errera'ko Batzokiyen itzaldi aberkoi bat, oso ederra eta entzungarriya.

Bertan, itz egin zuten oso yayo eta egoki, beren itzaldi guzietan bezela, ernanier andereño Egiguren'dar Kistiñe eta Donosti'ko mendigoizale gazte, Zumalabe'tar Agustin'ek.

Errera'ko Eusko Etxea'ko lendakariak itz batzuk zuzendu ondoren, altxa zan Egiguren'dar Kistiñe, eta bere lenbiziko itzak izandu ziran, emengo abertzaleari batez ere emakumeari, emateko Ernani'ko Emakume Abertzale Batza'ren izenian agur maitekorra.

Gero jarraitu zun euskera garbi ta alayian, erakutziyaz aditzalleari zein mingarriya dan eusko abertzalearentzat ikustea gure aberri Euzkadi maitia, menperatua beste aberri batzuegatik, eta argi eta garbi erakutzi zun, guk gure aberriya Euzkadi askatzea nai eta bere ona billatzen badegu, ez gerala orregatik beste aberriyaren kontra, eta aberri bakoitza zayatu biar dubela bere ona arkitzen, ezer ere itxaro gabe bestiengandik.

Bukatu zuben adieraziyaz emakumiak badutela orain gizonak aña eskubide auteskunde edo botuetan, eta danak zayatu biar degula Jaungoikua eta Euzkadi'ren alde, amaituaz gure irakasle Arana ta Goiri'tar Sabin'en itz eder abekin: «Gu Euzkadi'rentzat eta Euzkadi Jaungoikua'rentzat».

Bukatu zubanian, asko txalotua izandu zan, tartian maiz izandu zan bezela.

Ondoren asi zan Zumalabe'tar Agustin, agurtuaz Donosti'ko mendigoizalien izenian, eta itz egin zigun Euzkadi'n diran alderdi edo «partido político»ren gain esanaz zer ikurritza edo lema duten Euzkadi'n ari diranian, eta nola Madrid aldian bestelaz jokutzen duten; erakutziyaz ez dala Eusko Alderdi Jeltzalia baño geyo zayutzen danik euskotarren alde, eta ezin genezakegula bestietatik ezen itxaropenik eduki, gai onetzaz.

Gero esan zuan Bizkaya'n zer gertatzen dan baserritarrakin, au da nola Bizkai'ko Idazkaritza'k dirua aurreratzen diyen baserritarrari abek denbora baten buruan, beren basetxearen jabe izan ditezen, diru aurreratu orrekin egiten dute lanaren bi-tartez, eta ez sozialistak eta komunistak diyotenez nagusiyari ostuta.

Baita ere esan zuan euskeldunak ez gerala gudazaliak, ez degula gerrarik nai, bada aberriyaren askatasunaren arazoak eta jun-etorriyak ez dirala orrelaz berdintzen, bada guda edo gerra ez da gizonentzat baizik abere edo animaliyentzat.

Au ere, bestia bezela, oso txalotua izandu zan.

Gero, Errera'ko Eusko Etxea'ko lendakariak esan zigun jarraituko zala noizik noiz, itzaldiyak ematen, eta oni bukaera eman zitzaion oste edo jende dana zutik jarrita Eusko Abendaren Ereserkia abestuaz.

Oso ederki eratuba izandu zan itzaldi edo konferentzi au, eta pozik ikusiko genduke aldan maizena berriz ere izatia, bada abertzaletasunaren egiyak jakiteko zaletasun aundiya dago erri ontan, eta danaren onerako dira gauz abek.

Orregatik, eskerrak eman ondoren oraingo au eratu eta egin dutenari, eskatzen diyet benetan, jarraitzeko asitako bidian.

Dana, Jaungoikua eta Lege zarra'ren alde.

El Día, 1933-03-24

Itani

«Tute» eta «mus»eko txapelketak

Errera'ko batzokiyan, aspaldiko ontan jokutzen ari ziran bi txapelketa abek, bukaera larrikoak izan dira irabazi dutenentzako.

Tutian, zazpi binako edo pareja'ren artian Arregi-Galarraga eta Asurmendi-Arzak, 4-3 irabaziyaz, txapelduntasuna bereganatu zuten. Zorionak.

Gero esan dezatela, zarrak daren tokiyan, gaztiak jokurako baliyo ez dutela.

Bañan gauza ez da emen bukatu. Azkena geratu dan binako edo parejak, ez eza-gutu nayian zeñen txarrak diran, jakin detanez, listo omen dago jokatzeko arku-me bat, txapelkera ontako irabazleari edo beste edozein binakoari, eta ortako «desafiyua» egiña omen daukate. Ikusiko da bateonbatek altxatzen duan.

Tute'kua larriya izan bada ere, mus'ekua ez da gutxiyago izan. Iru binako zeuden berdin, bakoitzak jokaldi bakarra jokatzeko zutela, eta naiz Landa-Alkiza, eta Ansa-Elosegi'k, beren jokaldiak irabazi, Zubizarreta-Loinaz, denbora guztiyan aurretik ibili ziranak, atsalde txar batian, galdu zuten, danetan (14 binako) azkena gelditu diranakin, galdurikan itxaropen osoak. Beste batian izango dezute suerte obia-gua.

Orrela, nolaz gelditu ziraden, bi binako aurretik, zein txapeldun izateko, beren artian jokatu zuten irabaziyaz Ansa-Elosegi'k 3-2, Landa-Alkiza'ri abek aurreneko bi «ustelak» egin arren. Zorionak zueiri ere.

Ondoren, txapeldunari eman zizayen beren sariya.

Itzaldi abertzalea

Datorren larunbateko atsaldian, izango da Altza'ko Eusko Gaztediyak eratuta kaxko'ko Batzokiyan, itzaldi aberboi bat, itz egiñaz Ugartetxea'tar Donato jaunak.

Len, beste toki askotaz gañera, entzun geniyon jaun oni Errera'n eta oso gozkoa izan zitzaigun. Orrelaz oso zaletasun aundiya dago, berriz ere bere itz xamur eta mamitsua aditzeko.

El Día, 1933-04-23

Itani

Donostia'ko jai aberkoiak

Il onen 16'an Berpizkunde egunian, Donostian izan ziran jai aberkoiak oso ikusgarriyak izan zirala ez dago nik esan biarrik, eta askori berak erakusten digutenez nolako «tripakomiñak» egin diyen, ere ez.

Gure poza aundiya izan arren bertan ikusi genduna gatik, aundiya goa da jai kiñian altzatar erreratarrak ere alegindu eta zayatu dirala jai oyen aunditasunagatik, bada emengo mendigoizaleak beste erri askotakoaren artian an ibilli ziran «guardia de la porra»rena egiten Donostia'ko kalletan.

Baita ezpatadantzariak ere, bi talde antolatuak darenak, beren lenbiziko debut igande ortan egiñak dira, eta diyotenez oso yayo ta egoki.

Zer ezanik ez dago, emengo abertzaletatik berdin, gizaseme ta emakumiak, bai goizian Santa Mari'ko Jaupa edo mesa nagusi ederrera eta bai arratsaldeko jai aundietara oste edo jendetza aundiya izan zala.

Antzerki jayak

Emengo antzerki zaleak arrituta galdeketan dabilta nola aspaldiko ontan erre-ratar antzeslariyak geldi daren, eta abek berriz ere, bizi dirala erakustekotan darella,

eta dakitanez Donostia'ko Saski Naski'ko aretoan, juañ dan «Eusko Jakintza Astea» (Semana Cultural Vasca) antzestutako oso antzerki polit bat ikasten aziyak dira.

Geyo esan nezakenian, au da antzerkiyaren izena, eta zeñ izango da eguna eta ordua, bada ez det uste emendik aurrera orain arte bezela arratsaldian izango danik, ba egunak nola asko luzatzen ari diran, obeto iruditzen zait eta ala uste det bestiari ere, illunabarrian izatia.

Sukarrieta'ra jun etorriya

Aspaldiko ontan bazegon emengo abertzaliaren artian, gure irakasle Arana ta Goiri'tar Sabin dagon illobira juateko asmoa, eta oraingo ontan gogor ekin diyotelakuan nago.

Orregatik, jun etorri au egin nai dutenak, zer ezanik ez dago zeñen alaitsua izan biar dun ori abertzale batentzako, eman dezala bere izena, ortarako irikiya dagon lekuan Batzokiyan.

Eibartarra'ri ikurriña

Dagon jakiñen gañian dago beste erri batzutzaz gañera, Eibar'en gertatutako gauz lotsagarriyak, oyen artian ango Eusko Gastedi'ko ikurriña nola erre duten erri ortako «zebilizatuak» eta gure agintariyak erabakita daukaten bezela, emen ere irikiya dago arpidea amar xentimo'ko «cuota única» jarrita, ikurriñ berri batentzat.

Izpar beltza

Julio Ciganda'ren arotseyan, lanian ari zala ostiraleko arratsaldian «polea» batek buruan jota, bizia galdu du Errera'ko Eusko Etxea'ko bazkide zan Santos'tar Kepa, utziyaz atzekabe osoan bere andre eta bi umiak.

Artu bezate abek nere agur-samiña, eta irakurleak zuzendu Goiko Jauna'ri aita gure bat bere gogoaren alde.

Bere anima'ren alde elizkizunak noiz izango diran batzokiyan esango da.

Euskal izena

Errera'ko Eusko Etxea'ko lendakari izandako Olaizola'tar Kauldi'ren emaztiak izandu du semetxo bat, eta guraso eusko abertzaliei dagokion bezela, euskal izen polita ipiñi diyote, Imanol.

Zorionak, eta ondo zaitu landaretxo ori, iritxi dedin izatera mendigoizale jator bat.

El Día, 1933-05-19

Itani

Ezkontza

Juan dan astian, emengo San Luis elizan bein betiko alkartu da donostiar gazte batekin emengo E.A.B.'ko Sarasola'tar Miren Koldobike, neskatil ona.

Zorionak eta ondo izatia opa dizuet orain artu dezuten bizi modu berriyan.

Euskel izena

Errera'ko Eusko Etxea'ko lendakari dan Mujika'tar Balendin'en emaztiak izan du alabatxo bat, zeñi batayatzekoan ipiñi dioten Nere Miren euskel izen polita.

Zorionak gurasoai.

Sukarrieta'ra jun-etorriya

Erri ontako abertzaliak asmoa daukaten bezela datorren illeko igande batian izango da, euskotarrentzat ain oroigarri zaigun erri ortara ibillaldi bat.

Bertara juañ nai dutenak, zuzendu bitez Altza'ko Eusko Gaztedi'ra edo Errera'ko Eusko Etxe'ra, nun azalduko zaizuen ibillaldi ortako gora-berak.

Arren, euskotar abertzale danok, ez da noiz-nai orrelako egokitasunarik izaten, eta ez oraingo au galdu.

Lauburu gaitza

Beste erri askotara bezela, onera ere iritxi dira batzuri on asko egin ez diyen lauburu egin-zaliak, eta amabost bat egunian jendiaren ikusgai egon ondoren lauburu oyek, tapatu egin dituzte geyago begiko gaitzik egin ez dezayen orain arte naikoa egin diñenari. Len orma edo paretak batzuen itxurako itxuziyak bazeuden, orain ez daude dotoreago.

Ori dala edo ez dala, emengotzaz ere gogoratuaz España'ko gobernadoria Gipuzkoa'n dagoana, «loteri» pixkat eman diye Olaizola'tar Kauldi, Imaz'tar Joseba eta Mujika'tar Balendin'i, bakoitzari 250 laurlekoz eskatuaz.

El Día, 1933-06-06

Itani

Sukarrieta-ra jun etorriya

Lenagoko batian aitatu nuben asmua beteko dan itxura artzen ari da, eta dakite-nez, il onen 11'ko antolatua dago berebil autobus bat 38 lagunarentzat tokiya duna.

Ibillaldia izango da: emendik goizeko 4'tan atera. Donosti'tik itxas-ertzez Orio, Zarauz, Zumaia, Deba, Ondarroa barrena Gernika'ra eta emen gelditxu bat egin da Sukarrieta'ra, emen ere beste gelditxo bat egiñez, Bilbao'ra baskaltzera, eta gero arratsaldia bira etxe aldera.

Zer esanik ez dago zeñen gogokua izan biar dun abertzale batentzat erri oietaz igaroaz, ikustia Gernika'ko areitz bedeinkatua nun bere itzalpian gure asabak egiten zituzten berentzat legiak, eta irixtea gure irakasle maite Arana Goiri'tar Sabin'en illobi aurrera eta bertan otoitz egitea beragatik eta berak izan zitun asmogatik.

Abek onela izanez itxaro degu erraz beteko dala berebil-autobus ori (onuzkerro betia ez badago) eta orregatik atzeratubak zaudeztenok lenbait len zuen izenak eman.

Ibillera ontako beste gora berak jakin nai ditubenak, galde dezala Altza'ko edo Errera'ko batzokiyetan ortarako daudenai.

El Día, 1933-06-22

Itani

Ekaitz kaltegarria

Juan diran egunetan izan diran ugoldeak, danen jakiñen gañian dagon bezela, erri zigortuena, gauzetan ez bada ere bai bizietan, gure au izan degu. Zeintzuk diraden illak eta nolaz izan ziran ere lenagoko egunetan izparringi periodikuak esan dute.

Beren gorputz eramatian, larunbateko seietan izan zana, gutxitan oi dan aña-ko oste edo jendetza izan zan, aurretik zirala España'ko gobernadoria Gipuzkoan, Altza'ko alkate eta ziñegotzi kontzejalak eta beste jaun agintari batzuk.

Astelen eta astearte goizetan izan ziran elizkizunak il ziradenen, gogoaren alde, eta abetan ere jende asko izanik.

Au dala ta, emengo San Luis pestak egitia utzi dute, eta oso ondo iduritzen zai-
gu, bada ez dago erriya ortarako.

Gauz negargarri abek oso atsekabetu gaituzte, eta orain alegindu bear gera al degunak al degun eran ondutzen ondu leikena.

Orregatik, Errera'ko Eusko Etxeak adituaz Gipuzko Buru Batzar'en deya, saio-
tan astera dijoa, eta bere antzeslariyak, aspaldiko ontan geldi egon arren, prest dira datorren igandian antzestutzeko Garitaonandia'tar Bitor'en antzerki oso polita: «Aitona eta billoba» (bi ateralditan).

Bertan biltzen dan dirua izango da, ugoldeak zigortuenak utzi dituztenen alde, eta arren dei egiten zaie abertzaleai eta ez diranai ere, danak izan ditezela datorren

igandian Errera'ko batzokiyen, onelaz berak denbora oso atsegintsu igaroaz, egingo dute anaitasunezko gauza bat ugoidearen zigorkada izan dutenaren mesedez.

Orain udara izanez, eta egunak luziak, bi alditan bera antzestuko da asiera emanez lendabizikoak arratsaldeko 4'tan eta urrengoak illuntzako 8'tan.

El Día, 1933-06-28

Itani

Igandeko jaupa nagusiya

Juan dan igandian izan gendun, Errera'ko San Luis'en elizan, amarreta jaupa edo meza nagusiya, abestuz Pasai'ko «Schola Cantorum»ek, berak oi dun bezin ondo, oste jendetza asko izanik.

Jaupa au ateratzen zun Errera'ko Eusko Etxea'k emengo Aranburu'tar Jose, Elo-segi'tar Nikolasa eta Urroz'tar Asunzion, juan dan ugoidean bere eriotza izan zutenaren gogoaren alde.

Antzerki jaia

Naiz lenengo aldiz bi bider egiteko asmoa izan, igandeko izparringi-periodiku ontan adierazi zan bezela, bein bakarrik arratsaldeko 6'tan izan zen antzerki jaia.

Danen jakiñen gañian dagon bezela, bertan biltzen zan dirua, azkeneko ugoideak kaltetuta utzi ditunaren alde zan, eta naiz orregatik sarrera zerbait galextiago jarri, jendia ugari izan zan azalduaz bere anaitasuna zoritxarrean arkitzen diranai.

Asieran neurtitz batzuetan emengo batek, lenengoz agurutaz bertan ziranak, adierazi zuan zertarako zan jai-aldi au, agertuaz bere eta danaren samintasuna, eta eskartuaz guziaz beren laguntasuna.

Urrena «Praixku» bakarriketa egin zuan Muguruza'tar Toma gaztiak.

Ondoren «Aitona ta billoba» Batzoki ontako antzeslariyak, eta abek beti ondo ta egoki egin izan badute ere, azkenengo ontan iñoiz ez bezela azaldu zuten beren trebetasuna.

Tartetan, pianu-jotzalle bik bete zute jendiaren naya, juaz abesti oso politak.

Danentzako izan ziran txalo ugariak, batez ere antzeslariyentzat.

Eskerrak

Batzokiyen izenien eskerrak lagundu zuten danari, batez ere goizeko meza ain ondo abestu zutenai, eta Donosti'ko Agirre'tar Eusebi jaunari, berak bere borondate onez utzi dualako pianua jaialdi ontarako.

Baita ere Altza'ko endore-alkate jaunari, jakiñaz zertarako zan, utzi dualako in-questorik gabe jaialdi ontako dirua.

Arpidea

Gipuzko Buru Batza'n agindua betiaz, Errera'ko batzokiyan dago irikiya arpi-de bat, azkeneko ugoldean kaltetuta izan diranen alde.

Errukitasunagatik, anaitasunagatik, lagundu etsekabez betiak zoritxarrean arkitzen diranak.

San Luisen festak

Juan dan asteazkenian, Garagarrilla'ren 21'an zan San Luis, Errera'ko patroien eguna, eta goizian jaupa edo meza nagusi ederra eta beste eleizkizunak besterik ez degu izan aurten, bada urtero kalia egiten diran jayak ez dira aurten izan, aurreko egu-netan izan zan ugoldeagatik eta berak utzi zigun gertaera negargarriagatik.

Diyotenez geroagoako atzeratuak dira.

Altza'ko festak

Aurki izan ditugu San Marzial eta Santa Isabel'ko jayak, Altza kaskoan, eta uste degu nolakoak izango diran esanaz aurreko urtietan bezela zabalduko dituztela orritxoak.

El Día, 1933-07-08

Itani

Altza'ko pestak

Altza errikoak ospatu dituzte bere patroi San Marzial'en jayak, eta agur egin diye datorren urte arte. Bañan ez dago zergatik atsekabeturik, bada uri ontan pestarik ez da beñere palta, bada oraindik badauzkagu Errera, Binagrea eta Intxaurrenondo'kuak, beste errikuetaz gañera, alai nai aña dantz egiteko gaztiak aspertu gabe.

Tromff Errera'ko batzokiyan

Ostegun arratsian, izan gendun emen Tromff jauna, eta bere egintza ikusgarriak asko gustatau zitzaizkien berak ikusten izan ziranari, beragatik izanik oso txalotua.

Oso abertzale agertu zitzaigun, eta ziyonez au zun oraingoz azkenekoa Gipuzkoa'n, bada Bizkai'ra omen dijoa.

Bolari txapelketa

Lengo urtietan bezela, emengo «Herrera Sport»ek eratuta, aurten ere ari zan txapelketa edo kanpeonatu au jokutzen «Txingurri»ko bolatokiyan, bañan nola azkeneko ugoldean kaltiak onera ere iritxi ziran, atzeratu biarra izan zun, eta igandian egingo dituzte azkeneko sayoak, oraindik irabazle izateko itxaropenakin gelditzen diran bolariyak.

Beste urtietan izan diran txapeldunak abek dira:

Binakua edo parejan:

1930: Salsamendi ta Ansa, uliatarrak, 201 billakin.

1931: Beristain ta Ansa, uliatarrak, 236 brillakin.

1932: Ugarteburu anayak, ezkiotarrak, 227 brillakin.

Banakuan:

1930: Ansa'tar Felix, uliatarra.

1931: Sodupe'tar Jokin, añorgatarra.

1932: Ugarteburu'tar Martxel, ezkiotarra.

¿1933'gko zeintzuk eta zenbatekin ote ditugu?

Euskal jolas garbi oyek, txapelketa ontan ikusi nai dutenak azaldu bezterik ez du «Txingurri»ra, bitartian sagardo ona erateko gaya izango du.

Ugoldeagatik kaltetuaren alde

Lengo batian esan nuen bezela, Errera'ko Eusko Etxea'n dago irikiya arpide bat ontarako. Asko dira bertara azaldu diranak zerbait emanaz, eta tartian ere bada, bere izena azaltzia nai ez dun bat, 100 laurleko eman dituna.

Oraindik azaldu ez diran gutxiyak, bada geyenak eman dute, sayatu aldunak aldun bezela gure anai urkoaren alde, batez ere orain atsekabian arkitzen diranian.

Il onen 16'rako, Altza'ko Udal edo Ayuntamentua emengo Soziedade danen laguntzakin eratzen ari da jai aundi batzuk, pelotari, korrikalari, ezpatadantzari ta abar; baita ere izango da eresbatza edo musika'ko banda. Bere garayan, azalduko da jai aben egitarau edo programa

Jaialdi abek danak izango dira bere saneurriakin eta dira azkeneko ugoldean kaltetuaren alde.

El Día, 1933-07-14

Itani

Lengo batian esan nuen bezela, datorren iganderako, zerbait antolatzeke asmoa zegon erri ontan, eta asmo oyek beteko dira jai aundi batzuk egiñaz.

¡Jayak! ¿Badakizue zertarako diran jai abek? Juan dan illeko 15 eta 16'an izan ziran ugoldeagatik kaltetuaren alde.

Danen jakiñen gañian dago kaltearen aunditasuna, oso atsekabetzekoa, eta batzuen ezin ordaindua; bañan alegindu gaitezen ordaintzen aleikena, eta ortarako dira jai abek.

Orain illabete gertatutakoak astutzeko ez dira, baizik nolabaitez laguntzeko ordungo kaltetuari.

Ortarako Altza'ko Udal Ayuntamentuak, emengo Bazkun soziedade danen laguntzakin datorren iganderako eratzen ditu jai abek; eta ez nolanaikoak ere.

Nolaz egitarau edo programak erderaz bakarrik atera dituzten (Altza'n noski ez dago euskaldunik) eta [...]tuaz bidezkoa euskeraz ere azaltzia, ara emen erdetatik euskeratuta.

Garagarrilla'ren 15 eta 16'eko ugoldeagatik kaltetuak izan ziranen alde, egiten diran jayak. Altza'ko Udala edo Ayuntamentuak emengo Bazkun edo Soziedade Eusko Etxea, Eusko Gaztedia, Artzak Ortzeok, Centro Republicano, Beti Aurrera eta Herrera Sport'en laguntzakin eratuak.

Jai abetan izango dira Gipuzkoa'ko agintariak.

Jolastokieta'ko zelaian, Uztaila'ren 16'an.

Goizian: 8'tan Artzak Ortzeok'ko fanfarra, neskatil politik lagun dituala, erriyan ibilliko da, jendiaren errukitasunari zerbait eskatuaz.

9 t'erditan: Futbol'eko partidua jokatuaz: Pasayako Lagun Ederrak eta C.D. Arsenal.

10 t'erditan: Pelota partidua eskuz, izanez jokalariryak lau pelotari Gipuzkoa'ko Federaziyoak jarriko ditunak, «Herrera Sport»ek antolatuta.

11 t'erditan: Aizkora apostua; Galarraga anayak, beizamatarrak, alde batetik, eta Imaz'tar Joseba ta Lizarralde'tar Jon, errezildarrak, bestetik, zuzendari izanez, aizkolari izandako oso esagun dan Paulino Uzkudun. Eusko Etxea eta Eusko Gaztedia'k antolatuta.

12'tan: Ollar neurketa, Artzak Ortzeok'ek antolatuta.

12 ta laurdenetan: Korrikalariyen arteko jaialdi aundiya, bertan izanik Gipuzkoa'ko aitze aundikoenak, eta emengo Egaña aleginduko da 3.000 neurkin edo metro'ko «marka» auzten. Herrera Sport'ek antolatuta.

Arratsaldian: 3 t'erditan: Pelota partidua: Otaegi ta Orbegozo, altzatarrak, Odriozola ta Biurrarena'ren aurka. Eusko Etxea ta Eusko Gaztedi'ak antolatuta.

4'tan: Football'eko partidu aundiya, jokatuaz: Abandotarra, donostiarrak, eta Touring Club errenderiarrak. Herrera Sport'ek antolatuta.

5'tan: Makil dantzarik eta auresku. «Beti Aurrera»k antolatuta.

6'tan: Ezpatadantza agerketa aundiya; 150'tik 200'a dantzari izanik Eusko Etxea eta Eusko Gaztedia'k antolatuta.

Illuntzan: 9 t'erditan: «Gran Verbena a la Veneciana» bi eresbatza edo musika bandan gaiñ, txistulariryak eta abar; argi askokin ornitua egongo da. Izango dira ere edari toki eta txurro saltzalliak.

Jaialdi abetako saneurriak dira: Goizian: Gizasemeak bi errial; amalau urtetik berakoak, errial bat.

Arratsaldian: Gizasemeak, bi errial; amalau urtetik berakoak, errial bat.

Illuntzan: Gizasemeak, lau errial; emakumiak, batez.

Uztaila'ren 16'an, danok Jolastokieta'ra, gure laguntzen biarrian arkitzen diranari laguntzera. Erakutsi zayogun gure alkartasun maitekorra lagun urkoari batez ere orain atsekabian dagonian.

Au dana egin genezakegu bitartian alaituaz.

El Día, 1933-07-18

Itani

Ikastolako umiai sariyak

Igandian izan zuten San Luis eskolako umiak urte bukaerako sariyak, eta danak an ikusi giñutzen, alaitsu bakoitzak beria erakusten, eta bi illabeteko bakazi-yuak dituztelako.

Danok dakigun bezela, lege kaltegarri baten bitartez, badijuazkigu Anai abek, eta egin dute beren agurra, emengo gurasoak atsekabetuta utzi ditun agurra, eta asmoa dago berairi omenaldi bat egiteko, ondo mereziya dutena. Bere garayian azalduko da noiz eta nola izango da.

Igandeko jayak

Iragarrita zegon bezela, igandian izan ziran jayak Jolastokieta'ko zelayan eta pelota tokiyan.

Eguraldiya naiz goizetik illun xamarra agertu ondutzen juan zan, eta ez berotasun geyegi eta eurik, ederra egin zun.

Asiera eman zuten jayak futbol'eko partidu batekin, eta urrena Egaña korrikalariya zayatu zan 3.000 neurkin metro'ko «marka» auzten, bañan etzun lortu. Au bere sayoan zebilela sartu zan «Artzak Ortzeok»eko fanfarra egokiya, kalez kale dirua biltzen ibillita.

Ollar neurketa eta pelota partidu bat izan ondoren, asi ziran aizkolariyak beren trebetasuna erakutsiyaz eta izardi ugari aterata bi errejildarrak irabazi zuten. Nola irabazlearentzat ala bestientzat txalo pranko izan zan eta ondo mereziyak.

Onekin bukatu ziran goizekoak; eta bein iruterdik eskero asi ziran arratsaldekoak pelota partidu ikusgarri batekin, batez ere azkeneko tantuetan, ba etzuten nola nai irabazi Otaegi eta Orbegozo altzatarrak, baizik naiko larri ibilli zituzten galtzalliak 25'erako 23'an gelditurik.

Onen urrena ostikolariyen beste partidu bat izan zan, Errenderi'ko Touring-darrak irabaziyaz Donosti'ko Abandotarra'ri (3-2).

Ondoren Binagrea'ko «Beti Aurrera»ko makildantzariyak egin zuten beren dantzaldia eta bazkun soziedade bertako neskatil liraiñ batzuk, jantzi zuri ta txapel gorriakin apainduta (obekin oraindik itxurazkoagoak zeuden) atera zuten aurrezkua, izanik bai mutillak eta bai neskak oso txalotuak.

Abek bukatzeakoan egin zuten sarrera ezpatadantzariyak. Txiki ta aundi daretatik ziran, eta donostiar, errenderitar, lezotar, oiartzuar, pasaitar eta emenguen artian 27 talde egiten zuten. Danen atzetik guztiyok zaintzen bezela zetorren gure gurea dan eusko ikurriña, zabal zabalik, eta bere sarreran, eta batez ere «ikurriña» dantzatzekoan artu zuen batzuk ukatzen diyen omena, belaunikatuaz dantzariyak eta oso txalotua izanik ikusleagatik. Beren dantzak eginda zijoaztela ere asko tx-

lotuak izan ziran ezpatadantzariyak, eta bate keskarik gabe esan leike au izan zala jai danen artian ikusgarriyen, eta geyena gustatu zana.

Au bukatuta izan zan geldi une bat, eta gero gabian izan zuten dantza egiteko gogua zutenak, nola nai eta noiz nai egiteko aukera, bada bi eresbatza edo musikako banda izanik batek bukatzerako bestiak ekiten ziyon; eta txistulariyai eta kordei jotzallari ere etziyen denbora askon pakian utzi. Gaztediya naikua alaitu zan.

Jendiak ere jator xamar erantzun zun, izanez jai abetan, batez ere arratsaldekotan. Arbol batzutatik zintzilik zeuden argazki fotografia batzuk gogoratzen zuten igandean illabeteko gertakizun negargarriyak.

Oso pozez ikusi degu altzatar bazkun soziedade danen alkartasuna onlako gauzetarako; iraun dezala.

El Día, 1933-07-27

Itani

Agurketa

19 urte igaro dituzten Anai agurgarriyak badijoazkigu; urte oyek danetan emengo umetxoai, emengo gaztediyari ainbeste ta erakutsi on egin dutenai, geyago ortan jarraitzia galerazi egiten zaye.

Denbora ortan, ona besterik egin ez eta beren alegiñakin sayatu diranai onbidia erakusten erreratarrari (eta baita aldameneko erriko azkori ere), orain bere saritzaz, emendik bidaldu egiten dituzte, gaizki erilleak bezela, berengandik ezer nai ez dala esanaz.

¿Bañan zeñek agintzen diye alde egiteko? ¿Erreratarrak, berengandik ona besterik izan ez dutenak? Ezin leike; ez, ez dira orren esker txarrekoak; ez dute olakorik egiteko ausarkeririk; ez da beren gogokoa ala ordaintzia askeneko 19 urte abetako oyen eginkizunak.

Ori agindu dute Madrid aldetik lege zital baten bitartez; ez, ori ez da erriyaren naya, naiz ala esan ala izatia nai luketenak.

Dana dala, bata edo bestiaren erruz, danon kalterako izango da.

Bañan juañ baño len, erreratarrak beren eskergogua azaldu nai diote, eta ortarako emengo guraso katolikoaren bazkunak izendatu ditu batzuk datorren iganderako, illan 30'an, San Luis'ko ikastolan irakasle izan diranari omenaldia egiteko, eta au nola izango dan argitaratuko omen dute bere garayan.

Egun ortan bildu gindezke irakasle eta ikasle, maixu eta eskolako mutillak izan geranok; ayentzat oso gustagarri izango da noski «beren mutillakin» egoita eta abentzat ere ala biar du izan agurtzia eta eskartzia ala merezi dutenak.

Euskel izena

Atorrasgasti'tar Erasmo'ren emaztiak izandu semetxo bat, eta batayatzekoan ipiñi diote Iñaki euskel izen polita. Zorionak.

Iñaki Deuna

Egun ontan Donostia'n izan biar dun ezpatadantzari eta gorularien jai ikusgarrirako ari dira emengoak ere sayotan. Diyotenez, eta ala uste det nik ere, jai eder bat izango da; naikoa da jakitia zeñek eratzen dun.

El Día, 1933-08-02

Itani

Ermanuari omenaldia

Aurretik esana zegon bezela, juañ dan igandian zan askeneko 19 urte abetako lanagatik ondo irabaziya zutenari omena: eta egitan izan dala oroigarriya.

Izparringi periodiku ontan azaldu zan egitarau edo programan esaten zuan bezala asiera eman zizayon goizeko 10'tan Jaupa edo meza nagusiyakin, izanez bai mezemallia, eta bai apaiz meza emanalaguntzalliak, Ermanu aben eskoletan ibillitakuak.

Itzaldi sermoia egin zun Aita Akilino karmeldarrak, au ere emengo eta eskola ortan izana; lendabiziko agurketa euskera egin ondoren jarraitu zun erderaz, eta ondo garbi azaldu zun bere ta erreratar danon esker sutsuak urte oyek danetan emengo irakasle izan diranari, eta zenbait añeko kaltia izango dan danontzat geyago berak ezin jarraitzia orain arte ain ondo bete duten lanari; eta ori galerazten dutenentzako ere izan zitun itz egizko batzuk; bukatu zun adieraziyaz gurasoari beren betebiarak beren umetxoak biar bezelako katoliko Jaungoiko zaliak izateko, batez ere oraingo ekaitz aldi ontan.

Oso entzungarriya izan zan bere itzaldi au, eta keskik gabe entzule danari bu-ruan sartu zayena bere esate egizkoak.

Bukaeran otoitztu zan «eresponsua». H. Carlos eta eskola ortan izandako beste il diranaren alde.

Eliza'ko sarreran eta irteran Errera'ko Batzokiko ezpatadantzari talde aundiyekoenak beren ezpatakin egiten zuten arku petik pasa ziran omenalduak, apaiz eta beste jaunak.

Mesa bukatuta San Luis'ko eskolan bildu ziraden alaitasun edererian aspaldin ikusi gabeko asko, alkar agurtuaz, izanik au danentzat oso gogozkoa.

Guraso katolikoaren alkartasuneko lendakari dan Landa'tar Paul'ek lendabizi itz egin zun, azalduaz bere eskerrak ala merezi dutenari beren lanagatik eta erakutziyaz bere samintasuna bere aurkako lege zital orregatik; gero emengo parroko On Zakarias'ek, eta askeneko Ermanu danen izenian, orain emen buru egiten dunak, oso sentikor azalduaz bere eskerrak, Altza'ko erriyak azaltzen ziyen maitasunagandik, batez ere orain berentzat (eta danontzat) ain itun zaigun egun abetan.

Argazki edo fotografi ugari atera ziran; eta gero jendia juañ zan Altza gora, bebil edo automobil ortarako zeudenetan, bada goiko «Martillun» izena dun jate-txian zan bazkariya.

Guraso, ikasle izandakoak, omenalduak, eta aben lanak ondo ikusi dutenaren artian, berreun'dik gora ziran mayian: eta danak alaitasun onian, bazkari oso ederra zegonen kontuak eman zuten.

Gero arratsaldiak, bi pelota partidu polit izan ziran, jokatuaz lenengoan orain eskolan dabilzaten lau mutillen artian, eta bestian lau len ibillitakoak; nola partidu bat ala bestia ederki jokatuak izan ziran, danentzat izanik txalo ugariak.

Eta bukaera eman zizayen jai aberi ezpatadantzakin, dantzatuaz lau taldek, bi altzatar eta bi erreratarrak, abentzako ere txaluak izanik.

Ola igaro zan danontzat oroigarri izango dan egun au.

Onelaz agurtu zuten altza erreratarrak esker sutsuenakin ondo merezi duten Ermanuak, izanaz abegandik oso ondo artuak.

Badijoazkizu Ermanu agurgarri, irakasle on eta danen maitasuna dutenak; Jaingoikuak nai dezala lenbait-len etortzia.

Iñaki Deunaren eguna

Gizpuzkoa'ko zaindari dan Iñaki Deunaren eguna emen ere zertxobait ospatu degu; Batzokiyan ikurriña zabaldua egon zan egun guztin, eta etxe batzuk ere ikusi ziran ornituta leyoak eusko margo koloriakin.

Emengo ezpatadantzariyak Donostia'n Atotxa'ko zelaian izan ziran jai ikusgarrietan ziran; eta bestela ere jende asko bertaratu zan emendik.

El Día, 1933-09-20

Itani

Aspalditxoan ixilik egonagatik, berriz ere emen naiz zerbait idatzi (onela deitu al balezayoke) nayian.

Ikusten detenaz alperrikakoa iruditzen zait emengo beste idazliai, danak ni baño obeagoak, deitzera jarraitzeko bakoitzak beñ edo bitan egin zuten lanari bada ez da naikoa oyetan baliyo dezutela erakustia eta gero oporrian gelditzia. Ia ba, Mendigoizale Eutzi, Zubi Ondo, Noizik bein, eta Altza gaiñ, zuen alperraldiak utzi eta berriz ere ekiten diyozuten utzi ez biar zenduten lan ori.

Batzarra

Izparringi ontan iragarri zuten bezela, juan dan ostiral illuntzan izan zan Errera'ko batzokiyan, altzatar eta erreratar bilduaz batzarra izendatzeko Zumarraga'rako alduna.

Nolaz izparringiko dei abek erderaz bakarrik azaldu diran, galdera bat. ¿Ez zaye egoki iruditzen Altza Buru Batzakoari euskeraz ere egitia dei abek? Eusko aberztaliak ez bagera sayatzen euskerari biar zayon begiramena edukitzen ezin genezake kejatu, askotan oi dan bezela, bestiak erdera bakarrik erabiltziaz.

Itxaro degu emendik aurrera euskeraz ere ikustia, onelaz erakuspen bat izango degu gure agintari diradenangatik.

Arpidea

Errera'ko Eusko Etxean dago irikiya arpide bat «Izaro» eta «Osasuna» baporiak izan zuten txokian, bermeotar arrantzaliak biziya galdu zutenen sendi errukitsuaren alde.

Zer esanik ez dago nola gelditu diran sendi famili oyek, eta gu abertzaleok biartuak gaude aldegun bezela laguntzera berari.

Egiya da arpide bat bestien urrena daukagula, bañan olakotan erakutsi biar degu zertarako dan abertzaletasuna: zoritxarrean arkitzen dira anayari laguntzeko.

Orregatik, itxaro degu beste arpideari bezela, oni ere lagunduko diyotela erre-ratararak.

Udala'ko berrik

Alta'ko alkate Iriarte'tar Jon, eta Udal edo Ayuntamentu berrian jestore Hernandez'tar Joseba'k utzi dituzte beren karguak Gipuzkoan gobernadore dagoenen gaiñ.

El Día, 1933-10-14

Itani

Negua inguratzen ari zaigu, eta baita ere emengo antzezleri, teatro-egilleak ekin diyote lanari.

Asmoak badituzte aurtengo neguan ere lengokuan bezela, jendiaren arazo on-tako nayak betetzeko, eta onegatik poztu besterik ezin genezake. Ekin diyozute ondo, jarrai ortan.

Juan dan igandian izan zuten lenbiziko ekitaldia, antzeztuaz oso polita eta erakuspen askoko dan lau ataleko «Egiatzko argia», eta lan egin zuten danentzako izan ziran txaloak, batez ere Muguruza gaztetxuarentzat, oso ederki egin zulako bere urtetako batentzat ain zalla dan papera.

Tartian, Galarraga'tar Iñaki bertsolariyak egin zun sayotxo bat, eta baita ere bere anai txikienak esan zitun neurtitz batzuk, danak oso gustokuak entzuliarentzat.

Eta gure teatro-egille, antzezleriyak, ekin badiyote, ekin.

Datorren iganderako ari dira antolatzen beste jai bat. Igaz (juan dan urtian) ain-beste par eragintzun «Meza berriya» antzestuko dute. Eta ikustera juate diranari ler eragiteko asmoan, ori naikoa ez dalarik «Bateo urria», ura ere parragilleagoa dana, ere egingo dute.

Beraz ez daukate uste txarrak gazte abek, eta biartubak gaude danok laguntzera berari. Orrela, ikusiyaz datorren iganderako egitarau edo programa, itxaro degu betia ikustia batzokiya.

Asiera izango du jai onek arratsaldeko 5 1/2'tan.
Ziur gaude ikustera juaten diranak ez dirala damutuko.

Ezkontzeko asmuakin

Altza Buru Batza'ko lendakari dan Alkiza'tar Joseba, bere «despedida de soltero» jaitzeko, bildu zan juan dan igandian bere lagunarekin «Martillun» edari-etxean.
—Larunbatean, betiko uztartzen da erri ontako neskatill polit eta liraiñ batekin.
Ondo bizitzia opa dizugu bizimodu berriyan.

El Día, 1933-10-20

Itani

Luistarrak Donesteben'en

Igandian Naparrua'ko uri polit ortan zan luistarren billeran, izan ziran emengoen lendakari dana beste batzukin. Danak oso pozturik etorri ziran egun alai bat igaro zutelako.

Antzerki jaia

Iragarrita zegon bezela juan dan igandian bertako antzezlari gazteak egin zuten emengo batzokiyan bi antzerki parregilleak «Meza berriya» eta «Bateko urria».

Oi duten bezela, au ere oso ederki egin zuten, beragatik txalo asko jasoaz, bertan ziran ikusleangandik, eta abek batzokia betetzeraño ziran.

Ugoldeagatik kaltetuai

Oraindala lau illabeteko ugoldeagatik kaltetuak izan ziranai, Euzkadi guztiko Batzokitán eta bestelaz Eusko Alder Jeltzaleak (P.N.V.) bildu zitun diruen partiziyua, Altza'koentzat zana eman zizayen bakoitzari.

Emaketa au izan zan Errera'ko Eusko Etxea'n eta artu zuten danak eskartu zuten benetan, berentzako izan dan oroitasuna.

Izpar beltza

Errera'ko Eusko Etxea'ko bazkide zan Salaberria'tar Joseba Mirena gizon ona, il zan azkeneko igandian.

Bere goguaren alde elizkizunak izan ziran astelenian 9'tan, jendia ugari izanez bertan.

Datorren igandian, 10'tan, izango da beste jaupa edo meza bat Errera'ko Eusko Etxea'k ateratzen diyona, asmo berakin.

El Día, 1933-11-01

Itani

Ugoldea

Oraindik lau illabete gertatukoaren oroipen samingarria genula beste aren antzeko bat izan degu.

Orduko ondamendiak al zan eran osatzen ari zan denboran, oraingo onek lengokuagatik pixka bat buru altxatzen azitakoari, berriz lurperatzen ditu.

Egun abetakuak ordia, naiz emengo kaltiak aundiyak izan, aundiyaguak egin ditu Pasai eta Errenderi aldian, eta abetan ikusi dira lendabiziko egunetik Donosti ta inguruko emakume ta mendigoizale abertzaliak berak al zuten laguntza eskeñiyaz, berriz ere ain errukitzu geratu diranai.

Emakume ta mendigoizale aben nayak, eta egintzat ere, mesere egitia bakarrik izan dira, bañan alaz ere ez dira faltatu zeintzuk esan duten, alegiya, eleziyo besperetan gaudelako egin dutela ori, oyek noski ez dira oroitzen oraindala lau illabete ez zala olakorik. Eta, ori diyotenak ere, ez al dira abek bezela eleziyo besperetan? Ez dezagun bestiak on egindakoaren damurik izan, baizik gauz txiki oyek alde batera utziyaz zaya gaitezen berriz ere laguntzen al genezaken eran, ain biarrian arkitzen diranari.

Araudi Estatutoa

Gauden egunetan ezin gai onetzaz zerbait esan gabe gelditu.

Datorren igandian, Azarua'ren 5'an izango dira auteskundiak danok dakigu zertarako diran, eta bere garrantzitasun edo inportanziya ezagutua dagola euskotar gusiyen aldetik iduritzen zait.

Gure erri ontara ere iritxi dira adierazi nai diguten ingi paperak, eta abekin beretik ikusten dira emengo etxe ixkiñ eta leku guztiyak.

Batzun batzuk ekin diyote lanari eta ba dago zer egiña egunerik egunera geyago igande ori bitartean.

Danontzako dago lana; iñork ez dezala utzi bestiak egingo dutelakoan ezer, ba koitzak al deguna egiten saya gaitezen.

Ez da aski eusko zaletasuna ba degula esatiarekin, baizik erakutsi dezagun egingizakin. Danok zerbait egin genezake eta ez det uste iñork ukatuko duanik bere laguntza.

«Soy tan vasco como cualquiera de vosotros» esaten dutenak ere orain dute gai ederra azaltzeko egintzakin bere esanaren egitasuna.

Iñoiz baño biarragua da botaziyua ugariya izatia; ez dijoaz aurka edo kontra botuan «no» jartzen dutenak bakarrik, abetakuak gutxi edo alerik izango ez dalakuan nago.

Legiak gogorrigo jotzen du, eta leku askotan ondo adierazten danez, beren botuak ematen ez dutenak ere kontra dijoaz.

Orregatik «nere botuan gora beratik berdin izango dek» esaten dutenari sartu buruan esan orren ezegokitasuna, eta sayatu eman dezan orrek ere. Ortarako Araudi Estatuto onen onurak erakutsi, eta onekin errex jarri litezke bertarako bidean.

Egun abetan beste gauz danak alde batera utzita saya gaitzen Estatuto onen alde. Ainbeste denboran Araudi baten nayian egon geranok ez dezagun utzi itzul-tzen orain ain gertu daukagun au.

Eta lana danontzat ba dago, barez ere emakumientzat. Zuek emakumiak lenengo aldiz izango dezute autarki-ematia, eta beragatik zuetakoen artian errexo gertatu leike len esandako «nere botuen gora bera berdin izango den».

Emakume abertzaliak, orain gutxi arte asko azaldu ez bazerate ere, badakit orain-go ontan gogoz ekin diyozutela lanari; eta zuek gogoz artu ezkerro, ba dakigu zenbat lezakezuten, eta oraingo ontan ala artu dezutelakoan nago.

Gure aberri Euzkadi kate azpian dagoana pixka bat askatu genezake, eta ale-gindu gaitzen, ez botua emanaz bakarrik, baizik baita ere gure gogo eta lagun-tzarekin besteri eman aziaz.

Oraingo nagitasunak ez luke barkaziyorik izango; eta gero ez damutzeko, gure Euskalerra maite ontan bizi geran euskaldunak eta ez diranak, danak eman zazu-te botua Estatutoaren alde.

Utzi ditzagun alde batera alderdi arteko asarriak eta alkartu gaitzen danok. Estatuto au ez degu ez ezkertarrena eta ez eskubitarrena, edo ondo esateko ezkerta eta eskubitar guztiyena degu, eta batekoentzat eta bestekoentzat, euskotar danontzat.

Jakin nai dunak, non edo nola eman biar duten botua, eta beste edozer gauz, galde lezake Altza'ko edo Errera'ko Batzokitan, pozez erantzuna izango da; eta idu-ritzen zait Centro Republicano'an ere baietz, ala biar beintzat.

Beraz, altzatar erreratar danak: *Eman eta eman azi botua Estatutoaren alde.*

El Día, 1933-11-16

Itani

Antzeslariak

Errera'ko Eusko Etxea'ko teatro egilleak azkeneko igandian izanak dira Lezo'n antzerki jai bat egiten. Bertan antzestu zuten, len emen egin zuten lau ataleko «Egiaz-ko argia». Oso poztuak etorriyak dira lezotarrak egin ziyen onetorriyagatik.

Oraingo eleziyo denbora au igarotzean, jarraitzekotan daude lengo negualdi-yan bezela, aurtan ekin ziyotenez emengo Batzokiyan antzerki jayak egiten.

Auteskundeak

Berriz ere auteskunde aurretan gera.

Il onen 5'an, erreratar altzatar danak, edo geyenak beintzat, erakutsi zuten be-

ren Araudi Estatuto zaletasuna, eta itxaropen aundiya degu, orain gertutzen ari zaizkigun abetan ere, jakingo dutela ordun bezela beren eginbearra betetzen.

Ikusi giñutzen egun ortan zeintzuk diran Euzkadiren eskubidearen maitaleak. Danen gogoan dago, eta ez da berialakuan astuko, beren autarki botua eman ez zutenak, eta aurkako «no» eman zutenak ere geyentxoak ezagunak dira.

Españazale eskubitar alfonsino edo karkak (berak jakingo dute zer diran, errege zaleak beintzat) beren agintari batzuk naiz Araudi Estatuto aldekoak izan, ez zizayen ondo iruditu berak ere ala izatia, bada dirudinez laiko antzekoa zan ta... Onei erantzun ederra Gotzai Obispoak eman zion.

Españazale eskertarrak berriz, beti azaldu dira guretza maitienak diraden gauzaren areriyi kontrariyoak, eta oraingo ontakoak ez gaitu ainbeste arritu. Zertxobait bagenekigun beren arteko «disciplina» nolakoak zan; bañan igande ortan, batzuk batzuk kendu ezker, gutxigi, garbi erakutsi zuten zenbaterañoako kasua egiten diyen beren agintariyen aginduari, beren gustokoa ez bada; eta agindu ori ez izan.

Erakuspen aundiyak izan zitun egun orrek gu euskotarrentzat. Badakigu, len ere bai baño orain obeto, igande ortan eta beti zeintzuk sayatzen diran Euzkadi'ren onbidia lortzen.

Datorren iganderako lau edo bost alderdik edo partiduak izendatu dituzte beren gizonak, eta bakoitzaren aldekoak ibilliko dira au ta bestia esanaz bañan dantazako zer erantzuna izango da. Alegiya, Estatuto aldekoak ezagutu giñutzela zeintzuk lan egin zuten eta zeintzuk prestuago emendik aurrerako lanak ere egiteko dauden.

Bada lengoan naiz bayeztu Araudi ori, ortan ez da bukatzen arazo au; Madrid'ko kortietan eginbear gogorak sortuko ditu bera aldeztutziak, eta ortarako gizonak izendatu biar ditugu datorren igandian.

Orregatik, arazo ontako gauzak ematen duten lanerako egunero biltzen dira. Batzokitan, nola Altza'koan ala Errera'koan abertzale ugari, emakumezkoak eta gizasemezkoak.

Emakumeak, beren lenengo egintzan lan asko egin zuten, eta beragatik itxaro degu oraingo bigarren ontan ere berdin egingo dutela, edo geyago al izan ezker.

Senagokoan, lan errexa zan, danak alde batekoak bai ziran, bañan oraingoan ez dira ordungo errextasunak izango, eta lana pixka bat zaillagoa izango ote duten nago. Bañan, asiera nolaz ain ondo eman zuten oraingokoako oituaguak daude, eta beren abertzaletasunak asko lezake.

Il onen 5'an erakutsi zan euskotarren Araudi zaletasuna eta oraingoan erakutsi biar da ez dala euskotarren biyotzik oztu, baizik piñ jarraitzen dutela asmo beretan.

Ortan gaude, edo obeto esateko, ortan gabiltz.

El Día, 1934-01-06

Itani

Agurra

Naiz berandu xamar (atzeratuta bizitziak egiten du) agur Euskal Orri ontako zuzendari dan «Luzear» jaunari eta irakurle guztioiri, urte berri on bat opa izanez.

Antzerki jayak

Askoren kezak oraingo onekin amaituko dira. Alegiya aspaldiko ontan, iya iru illabete, ez dala Errera'ko Batzokiyan antzerkitik izan, eta ia zer asmuetan dauden bertako antzezlariryak edo zuzendariyak ziyotenerreratar-altzatarrak.

Ezagutzen dute lo ez daudela, bada beren jakiñen gañian da izanak dirala Pasai San Pedro'n eta Lezo'n, bañan beren errikuakin aztuta ote dauden edo...

Gañera, diyotenez, edo ederki egin omen zuten erri oyetan, eta pixka bat «arro xamar» daudela uste det bere «tournée» ori egin ondoren.

Itxaropena ba degu len oitu gaituzten bezela, oraingoan ere oso ederki egingo dutela.

Eta antzezlariyen au onela izanik, antzerkiyen gaiñ zerbait ezatia bidezkoa iduritzen zait.

Ez dute txantxetakoa egokitu: «Oleskari biyak». Abertzaletasuna du arazoa maitasuna tartean duela.

Abek ola zanik iduritzen zait datorren larunbatian Erregu eguna, gure Batzokiya bete-betia ikustia.

Antzerki jai onek aziera izango du arratsaldeko 8'tan eta sarrerak betiko tokian arkitu leizke.

El Día, 1934-01-14

Itani

«Nozik bein» adizkideari

Poz aundiyakin irakurri nuben jua dan ostiraleko EL DIA'ko Euskal orri ontan zetorren zure idatziya.

Bertan diyozu ori egin dezula ni poztutziagatik eta indarberritzeagatik. Egiya da ala egin naula, eta eskartzen zaitut zure borondate ona, bañan ez da orregatik bakarrik egin bear dezula lan ori.

Ori baño biarragokoa da zuk geroxeago diyozun Euskal-orri bikain au apaintzia, eta orretarako zuriak bezelako idazkiak maiz agertzia. Neriak, zuk dakizun bezela, apaindu bearrian beste zerbait egiten dute, eta jarraitzen ba-det zerbait bidaltzen ez da nik ezin egin nezakena egiteagatik, baizik Luzear jaunak ziyonez ez degulako lotsatu biar euskeraz ez ondo egiteagatik, eta bai euskeraz ez egiteagatik.

Diyozu ez dezula ukatuko al dezakezun laguntza, baña geyegi dala amabos-tian beingoa, eta beste batzuk egin lezatelakoan uzten dezu; bestiak ere ori esan-da bukatuko luteke.

Orregatik, bestiak lezatekena alde batera utzita, bidezkoa iduritzen zait egitia zuk aldeguna. Eta aldezun au ez da zuk diyozun bezela, bada zuk daukazun errex-tasunakin euskeraz idazteko, egiten dezuna baño geyago eziñik ez dezulakoan nago.

Nik ez jakiñ eta borondatia det; zuk berriz jakin eta... borondate ori izan zazu.

Itxaro degu ba, nik eta nik bezela beste erreratar askok zure idatzi bikañak gus-tora irakurriko lutekenak, izen-orde orren eskusa alde batera utzita, maixiago zure lantxo oyek ikustia.

Agur adiskide, eta zai gaude.

E.A.B.

Igaz bezela, aurten ere emengo emakumeak egin zuten jostallu partiketa Eus-ko Etxea ta E.A.B.'ko bazkideen umetxoairi. Baita ere sosketatu edo errifatu zituzten zortzi atarka jakiyakin, eta sarituak izan ziranak, zer esanik ez dago oso pozturik geratuak dirala.

Jai polita izan zan, eta umetxo asko izandu ziran beren gurasuak lagunduta. Da-nak pozik ateriaz beren jostallu ta sariyak erakutsiz.

Bukaerako, Lezo'ko txistulari txikiyak ekitaldi bat egin zuten alaituaz Batzokiyan arkitzen ziranak, eta alaitasunaren artian, igaro zuten arratsalde on bat bertaratzeko zoriona izan zutenak.

Antzerki jayak

Juan dan larunbatian, Errege egunian, illuntzako 8'tan egin zuten bertako an-tzezlariyak jaitxo bat, eta oi duten bezela oso ederki.

Antzeztu zuten lenbizi oso polita ta mamitsua dan «Oleskari biyak» bi ataletan. Teatrogille danak oso ondo egon ziran, eta beragatik entzun zituzten txalo ugariak.

Urrena, «Motxa erriyan» bakarriketa egin zuan Muguruza'tar Toma gazteak, eta au ere oso txalotua izan zan bere ateraldi parregillengatik.

Aspaldiko ontan geldi egon arren, ekin diyote lanari gure antzezlari trebeak eta orain jarraituko dutelakoan gera, berakin poztuaz Errera ta Altza'ko eusko teatro zaliai.

Datorren iganderako

Berriz datorren igandian, badute erreratarrak nun arratsalde on bat igaro. An-tzerki jai bat eratua dago arratsaldeko 5'tako.

Ez dira bertakoak gilleak, baizik len emen izan ziranian ain ondo egin zuten san-pedrotarrak. Datorzkigu botatzera «Maitasun ta gorroto» ta «Negarrez igaro zan atsoa».

Ezagutuaz antzezlari oyen yayotasuna eta jakiñaz ondo «preparatuta» datozela, itxaro degu betia ikustia Batzokiya datorren igandian.

El Día, 1934-01-23

Itani

Euskel izena

Egaña'tar Joseba Andoni'ren emaztiak izan duen aurtxoari ugutzatu batayatzekoan euskel izena ezarri diote, eta beragatik gurasuak artu dute saskitxo bi-kaiñ bat Donostiko Emakume Abertzale Batza'koak emana.

Zorionak gurasoairi, eta jarrai bide ortan euskaldun aurtxoari dagokiyon bezela euskel izenak jartzzen aurrera ere.

Emakume Abertzale Batza

Askeneko ostegunian, beren aretoan, izan zuten Errera'ko emakumiak urteroko batzarra.

Lengo Artezkari Batza (Junta Directiva)'ri orain arte egin duten lanagatik eskertu ondorian, berriya izendatzia zuten arazo bat, eta onelaz jarri dute:

Lendakari: Asurmeni'tar Josebe.

Lendakari ordezkia: Sansinenea'tar Josebe

Idazkari: Fernández'tar Miren.

Idazkari ordezkia: Maritxalar'tar Josebe.

Diruzai: Eneterreaga'tar Erramona.

Batzarkideak: Agirrezabalaga'tar Imanole, Egaña'tar Koldobike, Berra'tar Nikole, Alkiza'tar Nikole, Guruzeaga'tar Bingene eta Sarasola'tar Mikele.

Egitan, lenagokoa ona bazan ere, oraingo au ez dutela txantxetako aukeratu. Beren izenak jakitia aski da. Emakumiak asko lezakete eta abek egingo dutelakoan gare. Itxaropen osoa ba degu jarraituko dutela lan ugariyak egiten Jaungoikua eta Lege Zarra'ren alde, eta ortako izango dutela Errera-Altza'ko abertzale danen laguntza. Nik ere, nere txiroa eskeintzen diyet.

Aurrera emakumiak, Aberriya egiñez.

Idiakes'en alde

Askotan esan oi degu zure gaiñ baleoke getariar maite onen alde zerbait egitia oso pozik egingo gendukela.

Orain iritxi zaigu gai bat orretarako. Danen jakiñen gañian dagonez arazo onetzaz Madrid'ko «Tribunal de Garantías» jabetu dediñ diruba biar, eta orretarako Gipuzko Buru Batzarra'ren agindua betiaz, Errera'ko Eusko Etxean irikiya dago arpide bat. Arpide onetako emaitza bakarra bi errialekoa da danak eman dezaten, eta uste det ez dala abertzale bat, nola emakume ala gizaseme, geratuko emaitza bakar ori eman gabe.

Ezagutu gure anai euskotar bat, egon biar ez luken zigorleku batian, bere aberritik urrun dagoala, eta bera andik askatziarren bi errialeko bat emango ez dunik ezin leike izan.

Danon eginbiarra da ori, lortzeko Idiakez anai errugabia eta bide berez gure euskera maitia, berai dagokiyen mallan jartzia.

Antzerki jayak

Iragarrita zegon bezela, juañ dan igandian zortzi Pasai sanpedrotarrak egin zituzten antzerki jai bat berak oi duten bezin ondo, asko gustatuaz ikusleari batez ere «Negarrez igaro zan atsoa» egin zuten bezela, eta azkeneko bakarrizketa «Joxe Ebaixto». Naiz danentzako txalo ugariyak izan, geyenak antzerki abekin irabazi zituzten, batez ere bakarrizketa parreragille ori ain ederki egin zuenak.

Eta berriz ere, datorren iganderako, Illbeltza'ren 28, antolatzen ari dira beste jai txo bat emengo antzeslariyak. Alzaga'tar Toiribik egindako antzerki bat botako dute, eta zer ezanik ez dago jaun orrek egindako danak bezela oso polita dala. Izena du «Bost urtian» eta bi ekitaldekoa da.

Gañera «ensayo»tan ari diran bezela ikusiyaz, ezbairik gabe esan liteke bestietan oi duten bezin ondo edo obeto antzeztuko dutela.

Beragatik itxaro degu egun ortan Batzokiya betia izatia.